

เล่าสู่กันฟังจากงานวิจัย >

สจ.สก.

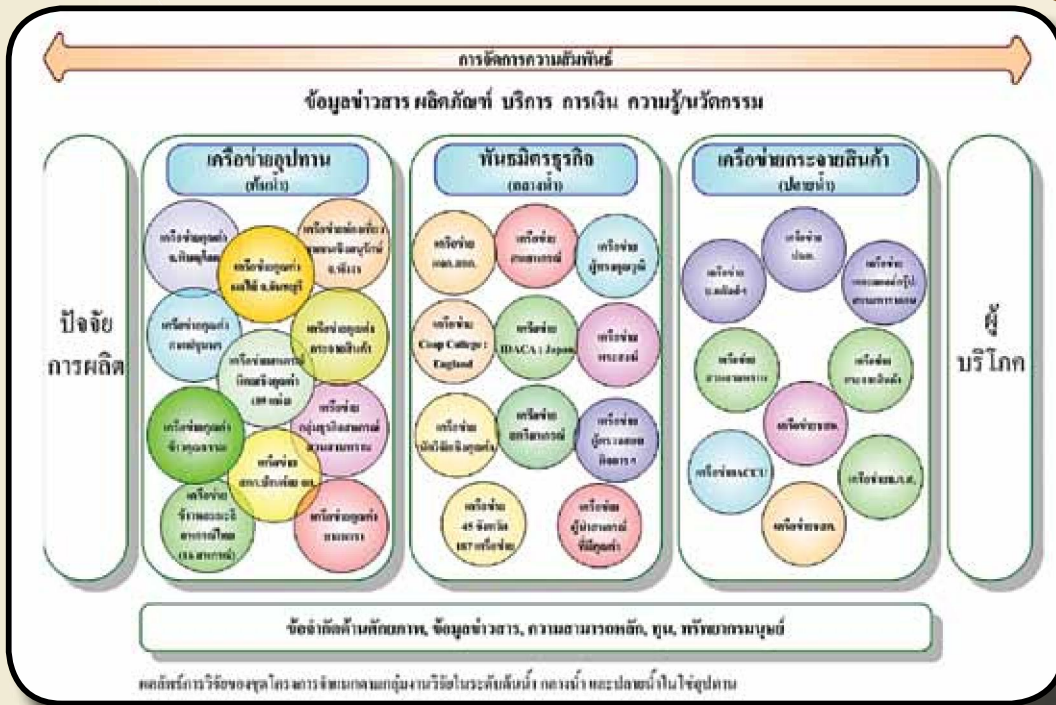

วิพากษ์ เส้นทางงานวิจัย

วันที่ 21 ตุลาคม 2552 สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้จัดการประชุม เพื่อวิพากษ์เส้นทางงานวิจัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสหกรณ์เข้าร่วมให้คำวิพากษ์ในครั้งนี้ ซึ่ง **สจ.จุกาทิพย์ กักราวาก** ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ในการประชุม คือ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยด้านสหกรณ์ เพื่อติดตามประเมินผลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานวิจัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสถาบันฯ ได้ทำงานในชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการ

สหกรณ์ และการค้าที่เป็นธรรม” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในระยะยาวที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบริบทการดำเนินงานของการสหกรณ์ไทย ไปสู่บริบทขององค์การธุรกิจในมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานสังคม (Social economy) ภายใต้บริบท ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัต

โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำชุดความรู้เรื่อง “การเชื่อมโยงคุณค่า” และการบริหารจัดการโซ่อุปทานมาต่อยอดและขยายผลในรูปของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 3 กลุ่มงานวิจัย รวมทั้งหมด 11 โครงการย่อย ได้แก่ กลุ่มงานวิจัยเชิงพื้นที่ 3 โครงการ กลุ่มงานวิจัยที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงพันธมิตรภายใต้โซ่อุปทาน 7 โครงการ และกลุ่มงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสหกรณ์อีก 1 โครงการ โดยการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนแรกเป็นการดำเนินงานของทีมประสานงานกลางในการสร้างเวทีเรียนรู้ และประสานงานกับทุกส่วนฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการวิจัยแก่นักวิจัยของโครงการวิจัยชุดย่อย ส่วนที่สองเป็นการดำเนินงานของทีมวิจัย ทั้ง 11 ทีม ซึ่งมีกรอบการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนเมษายน 2551 – มีนาคม 2552 ซึ่งผลลัพธ์

ของแต่ละโครงการก็แตกต่างกันไป ทั้งนี้จากที่สถาบันฯ ได้ดำเนินงานผ่านมา 4 ปี และกำลังก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 นั้นจึงต้องการคำวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านสหกรณ์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนางานให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ช่วยให้สถาบันสหกรณ์ของประเทศไทยอยู่ได้อย่างยั่งยืนเพื่อเป็นที่พึ่งของสมาชิกและชุมชนต่อไป ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านได้ให้ความคิดเห็นดังต่อไปนี้

รศ.ดร.ปัทมาวดี บุษุกี

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ข้อเสนอแนะ “เรื่องอินทรีย์: สีเขียว” ซึ่งมั่นใจว่าน่าจะเป็นกิจกรรมที่สามารถทำออกสู่ตลาดโลกได้อย่างน่าสนใจ และเรื่องการค้าที่เป็นธรรมที่สถาบันฯ กำลังดำเนินงานอยู่ก็เป็นทิศทางที่ดี สำหรับการขับเคลื่อนงานต้อง

รศ.ดร.ปัทมาวดี ชูชุกี

ดร.ปรีชา สิทธิกรณโกกร

รศ.ต.านิต เก้าเอี้ยน

มุ่งถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งนักวิจัยส่วนใหญ่มักทำงานด้านการวิเคราะห์หาสาเหตุเพียงอย่างเดียว ทำให้ได้เพียงองค์ความรู้ ที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติ จึงไม่สามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้ แต่สำหรับงานวิจัยของสถาบันฯ นั้น เป็นลักษณะเชิงปฏิบัติการ ซึ่งหลายโครงการประสบความสำเร็จ ค้นพบวิธีในทางปฏิบัติที่สามารถแก้ปัญหาให้กับระบบงานสหกรณ์ได้จริง เป็นสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่องานสหกรณ์มาก”

“สำหรับเรื่องของผลผลิตทางการเกษตรที่พยายามจะส่งเสริมให้ผลิตได้อย่างมีคุณภาพนั้น นักวิจัยเองต้องการให้ได้ผลผลิตที่ดีเลิศ แต่ข้อเท็จจริงคือนักวิจัยควรเข้าใจในศักยภาพ และข้อจำกัดของเกษตรกรรายย่อยด้วยเช่นกัน เราจึงควรหวังเพียงเพิ่มเปอร์เซ็นต์การผลิตจาก 10 เป็น 50-60 เปอร์เซ็นต์ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงสุด ก็ถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ของผลผลิต ซึ่งจะช่วยให้มีอำนาจในการต่อรองได้มากขึ้น ง่ายกว่าการต้องไปจัดการด้านการตลาด จากนั้นพยายามส่งเสริมให้ผลผลิตมีคุณภาพเพิ่มขึ้นตามลำดับไปเรื่อยๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป ถ้าทำได้ก็ถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว”

สำหรับ **ดร.ปรีชา สิทธิกรณโกกร** ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันฯ กล่าวว่า “จากงานวิจัยที่เรามีการเรียนรู้เรื่องตัวแบบการสร้างแบรนด์ “ข้าวคุณธรรม” ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณธรรมนั้น ต่างประเทศได้ดำเนินการเรื่องเหล่านี้กันมานานแล้ว เช่น สิงคโปร์ หรือเกาหลีใต้ โดยสหกรณ์ในประเทศนั้นได้รับความเชื่อถือเป็นอย่างมาก เนื่องจากสหกรณ์ได้สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคว่าสินค้าแต่ละชนิดเป็นสินค้าที่แปรตามเกรดอย่างถูกต้อง การกำหนดราคาจะแปรตามคุณภาพของสินค้า ซึ่งเหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคยอมรับในคุณภาพตามที่ตนเองได้เลือกซื้อไป ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ไม่เพียงแต่ต้องผลิตสินค้าให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อจำหน่ายเท่านั้น แต่ควรสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค โดยการแบ่งสินค้าตามเกรด มีการชั่ง ตวง วัดอย่างเที่ยงตรง ไม่หลอกลวงผู้บริโภคและกำหนดราคาอย่างยุติธรรม ถ้าเราทำได้เป็นรูปธรรมแล้ว เพียงเท่านี้ผู้บริโภคก็จะหันมาสนับสนุนสินค้าจากสหกรณ์ และส่งผลให้เกิดเป็นระบบการค้าที่เป็นธรรม ตามความหมายของชุดโครงการฯ ได้นั่นเอง ดังนั้นต่อไปนี้องค์การสหกรณ์ควรปรับเปลี่ยนไปสู่แนวคิดเรื่องคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานต่อไป

ในระยะยาวจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับคู่ค้าที่เกี่ยวข้อง แล้วพันธมิตรด้านต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นด้วยความจริงใจ ซึ่งเหล่านี้สามารถต่อยอดงานด้านสหกรณ์ได้ทั้งหมด”

ซึ่ง **รศ.ต.านิต เก้าเอี้ยน**

อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าว “ขอสนับสนุนความคิดเรื่องการแบ่งเกรดสินค้า เพราะถ้าเราซื้อขายกันตามคุณภาพกับราคาที่เหมาะสมแล้ว ผู้บริโภคจะเข้าใจและให้การสนับสนุนสินค้าสหกรณ์ต่อไป แต่ถ้าจะให้ผลิตสินค้าเป็นเกรด A ทั้งหมดคงทำได้ยาก และตลาดเป้าหมายก็จะแคบ

ด้วย นอกจากนี้ควรเน้นเรื่องการบริหารจัดการ แต่ต้องเลือกคนที่มีความคิดและอุดมการณ์ที่เหมือนกัน ดังเช่นงานวิจัยเครือข่ายคุณค่าผลไม้ ที่เกษตรกรมีความรู้อยู่แล้ว เพียงแต่ขาดผู้ประสานงานเท่านั้น เมื่อสถาบันฯ มีโครงการวิจัย ลงพื้นที่จริง มีตัวแทนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ เข้ามาเป็นผู้ประสานงานทำให้เกษตรกรสามารถเชื่อมต่อ ประสานงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเป็นองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานช่วยลดต้นทุนการผลิต และหาตลาดเป้าหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น”

มาถึงตรงนี้ รศ.จุฑาทิพย์ ได้ขอความเห็นจากตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ ว่าเราจะช่วยกันทำอะไร และจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร เนื่องจากสหกรณ์ทั่วโลกนั้นไม่มีโจทย์อยู่ว่า ขบวนการสหกรณ์อาสาเป็นตัวแทนธุรกิจที่สร้างโอกาสให้แก่เกษตรกรและคนรายได้น้อยให้เข้าถึงสินเชื่อ และเข้าถึงตลาดด้วยระบบคุณค่า

คุณกุลกุล จิตนกุล

คุณณัฐชา จันทร์สนิท

โดย **คุณกุลกุล จิตนกุล** ตัวแทนจากศูนย์วิจัย ธ.ก.ส. กล่าวว่า “หน่วยงานต่างๆ ควรช่วยกันสร้างองค์ความรู้ โดยที่สถาบันฯ เป็นผู้ประสานงานนั้นเป็นสิ่งดี และจากการได้เข้าฟังเวทีเสวนาของสถาบันฯ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 52 นั้น เห็นด้วยที่เน้นการทำงานไปที่ผู้จัดการสหกรณ์ โดยให้มีส่วนร่วมในการวิจัยตลาด เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่กับสหกรณ์ได้นานกว่า คณะกรรมการที่มีวาระสั้นๆ เมื่อเปลี่ยนคณะก็จะพบปัญหานโยบายที่เปลี่ยนไป และการชักชวนให้คนรุ่นใหม่ที่สนใจงานสหกรณ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงข้อคิดเห็นนั้นเป็นสิ่งดีเช่นกัน”

คุณณัฐชา จันทร์สนิท

ตัวแทนสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย กล่าวว่า สถาบันฯ สามารถดำเนินงานได้ตามโครงการวิจัยที่ผ่านมา เช่นโครงการเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม หรือเครือข่ายคุณค่าผลไม้ ที่สามารถพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้มีชีวิตที่มีความสุข มีการเชื่อมร้อยคุณค่า ดำเนินงานภายใต้โซ่อุปทาน ก็ถือว่าคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่จะดีขึ้น สำหรับเรื่องของเครือข่ายสินค้าสหกรณ์นั้นควรมีการควบคุมคุณภาพให้คงที่ และสร้างแบรนด์

สินค้าให้ชัดเจน รวมถึงการแบ่งเกรดสินค้าตามกลุ่มผู้บริโภค จะช่วยให้ขายสินค้าได้อย่างต่อเนื่องตามกลไกของตลาด แต่ปัญหาขณะนี้คือสินค้าสหกรณ์ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพที่อาจเกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต่อเนื่อง และประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักแบรนด์สินค้าสหกรณ์มากนัก นอกจากนี้อาจใช้วิธีการกำหนดให้สหกรณ์ใดสหกรณ์หนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญในการควบคุมคุณภาพและจัดการผลผลิตเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและกระจายสินค้า เนื่องจากปัจจุบันเห็นว่าสหกรณ์ยังต่างคนต่างทำ ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาและทิศทางการตลาด ซึ่งถ้าทำได้จะเป็นผลดีและเกิดความชัดเจนมากขึ้น ส่วนสินค้าที่ตกเกรด ไม่ได้คุณภาพก็อาจให้สหกรณ์เป็นตัวแทนรับซื้อไปทำปุ๋ยชีวภาพได้”

คุณณณันวัชร ตีอดแก้ว

ตัวแทนสันนิบาตฯ อีกท่านหนึ่ง กล่าวเสริมว่า “เครือข่ายพระสงฆ์ ที่ขณะนี้พระสงฆ์มีบทบาทด้านงานสหกรณ์มากขึ้นในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของสงฆ์ ซึ่งถ้าได้ทราบว่สถาบันฯ มีโครงการเกี่ยวกับพระสงฆ์เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมากที่จะร่วมจัดตั้งสหกรณ์ในเครือข่ายของ

คุณชณินวัชร ตี๋อดแก้ว

รศ.จุฑาทิพย์ กัทราวาท

พระสงฆ์ในพื้นที่ชุมชน และสันนิบาตฯ ยินดีร่วมมือกับสถาบันฯ ช่วยกันดำเนินงาน ให้เป็นรูปธรรม ถ้าดำเนินการได้จะสามารถ สร้างความเข้มแข็งและได้เครือข่ายเพิ่มขึ้น อย่างมาก เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ อีกทั้ง น่าจะมีโครงการที่เป็นการส่งเสริมโครงการ เล็กๆ เช่น โครงการบวชเรียนโดยนำคุณค่า ของสหกรณ์เข้าไปร่วมด้วย ทั้งด้านการออม และด้านคุณธรรม ก็จะเป็นประโยชน์มาก ยิ่งขึ้น”

ดร.ปรีชา สัทธินกรนิโธ ได้ เสนอว่า “ปัจจุบันองค์กรระหว่างประเทศ ในแถบเอเชียได้ทำสัญญาข้อตกลงร่วมกัน ถ้าเราสามารถเชื่อมโยงสหกรณ์ต่อสหกรณ์ ระหว่างประเทศได้เป็นต้นแบบ น่าจะเกิด ผลดี เนื่องจากแต่ละประเทศนั้นมีจุดเด่น จุดด้อยต่างกันไป หากมีการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าร่วมกันได้ก็น่าจะดี โดยมี กรมส่งเสริมสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์ และสถาบันฯ ช่วยกันประสานงานในจุดนี้ จะเป็นการทำวิจัยในรูปแบบของการวิจัย เชิงปฏิบัติการนำร่อง ที่น่าจะเป็นประโยชน์ ได้ สำหรับการสร้างแบรนด์นั้นไม่ควรยึดติด ว่าต้องมีชื่อเป็นสหกรณ์ แต่สหกรณ์ต้อง ทำหน้าที่คัดกรองคุณภาพตามเกรดที่เป็น จริง และกำหนดราคาที่เป็นธรรมตามจริง คือต้องมีคุณธรรมการค้าเป็นสำคัญ”

ซึ่ง **รศ.ดร.ปัทมาวดี บุบุญ** แสดง ความเห็นว่า “การเชื่อมโยงการตลาด กับบริษัทซีพีนั้นก็เป็นข้อดี แต่ถ้ามอง ในมุมมองของผู้บริโภค เราอยากให้สหกรณ์ สามารถจำหน่ายสินค้าเองได้ โดยไม่ต้อง ผ่านบริษัทเอกชนจะทำได้หรือไม่และจะ ทำอย่างไร”

รศ.จุฑาทิพย์ กัทราวาท

ขณะนี้ทางสถาบันฯ ได้ขยายผลการวิจัย ไปในเรื่องของการบริหารจัดการโซ่ อุปทานเพื่อให้ได้มาซึ่งชุดความรู้เพื่อนำ ไปปักหมุดยุทธศาสตร์ในการทำธุรกิจ ของสหกรณ์ที่จะรองรับสถานการณ์ ของข้อตกลงการค้าเสรีและประชาคม อาเซียน โจทย์วิจัยสำคัญ เช่น การสร้าง แแบรนด์สินค้าสหกรณ์ จะต้องทำอย่างไร กระบวนการอย่างไรจึงทำให้ธุรกิจสหกรณ์ สามารถนำประโยชน์สู่สมาชิกที่เป็นทั้ง ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้อย่างเป็นธรรม ซึ่ง จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากสันนิบาต สหกรณ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยเป็น แกนประสานกับขบวนการสหกรณ์ด้วย

ผู้เชี่ยวชาญบริษัท เปรมประพันธ์

คุณไตรดา แจ่งแจ่มญาณ

ผู้เชี่ยวชาญบริษัท

เปรมประพันธ์ ตัวแทนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ กล่าวว่า “ขณะนี้กรมส่งเสริมฯ ได้รวมผู้เชี่ยวชาญ และรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสหกรณ์จากทุกหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อมาจัดกลุ่มและต่อยอด โดยได้เสนองานของสถาบันฯ ไปด้วย ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ต้องการให้สถาบันฯ ร่วมทำยุทธศาสตร์ฯ กับกรมฯ ด้วยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานสหกรณ์ และมีความยินดีที่จะได้ร่วมงานกับสถาบันฯ ต่อไป”

ซึ่ง คุณไตรดา แจ่งแจ่ม-

ญาณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แสดงความเห็นว่า “ถ้ากรมส่งเสริมฯ นำงานวิจัยจากสถาบันฯ ไปต่อยอดได้ น่าจะดีกว่าต้องไปเริ่มต้นใหม่ เนื่องจากงานวิจัยหลายโครงการได้ผลลัพธ์ หรือตัวแบบสหกรณ์ที่มีคุณค่า สามารถนำไปต่อยอดได้อยู่แล้ว”

ดร.ปรีชา สัทธิกรณโก ได้กล่าวถึง “คุณค่าสหกรณ์” ที่อดีตกานี้ เป็นเพียงนามธรรมที่แปลว่า ค่านิยม แต่ปัจจุบันนักสหกรณ์รุ่นใหม่ให้คำนิยามว่าเป็น คุณค่าสหกรณ์ ซึ่งต่างประเทศ

ได้แยกเป็น 10 ประเด็นที่ชัดเจน และปฏิบัติได้จริง โดยสหกรณ์ต้องดำเนินงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กติกา และมารยาทองค์กรสหกรณ์มีวัตถุประสงค์ คือ ทำเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม หลังจากเกิดคุณค่าสหกรณ์แล้ว มักเกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา เป็นประโยชน์ของมวลสมาชิก ซึ่งสมาชิกควรมีความเข้มแข็ง ซื่อสัตย์ สามัคคี สำหรับสหกรณ์ในประเทศไทยยังขาดความสามัคคี และไม่เข้าใจกับระบบการค้าที่เป็นธรรม ซึ่งสถาบันฯ ควรมุ่งมั่นดำเนินงานวิจัยในชุดโครงการนี้ เพื่อประโยชน์ต่องานสหกรณ์ของประเทศไทยต่อไป”

ข้อเสนอแนะ และกำลังใจจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่มาร่วม **วิพากษ์เส้นทางงานวิจัย** ของ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ในครั้งนี้ ทำให้สถาบันฯ มั่นใจว่าอนาคตจะไม่ต้องเดินอย่างโดดเดี่ยว เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่พร้อมยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนร่วมกันพัฒนางานวิจัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่งานสหกรณ์และมวลสมาชิกทั่วทั้งประเทศต่อไป